

Naujienu Antroji Dalis

NR. 459

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XV METAI

J. MIELIULIS

KULTŪRA

Principai, pagal kuriuos yra tvarkoma politinė krautuvė, yra diametraliai priešingi tiems, pagal kuriuos tvarkoma vaistinė. Vaistinė kiekviena substancija, kuri yra, ar prie kurių nors aplinkybių gali būti, nuodinga, turi įspėjančią etiketę: "Nuodai". Politinė krautuvė viskas yra atvirkščiai. Visi melo, korupcijos, apgavystės, šmeižto, neapykantos, agresijos ir visokiais kitokiais būdais žmogaus dvasią nuodiję elektryrai yra papuošti gryniausios, švenčiausios, vienintelės neklaidingos tiesos etiketėmis. Ir dažnai pirkėjui yra sunku apsispręsti, kuri "vienintelė" tiesos elektrą pirkti.

Kultūrinis gyvenimas neišvengiamai yra politika. Bet kultūra visada yra politikos antitezė. Politika reprezentuoja realistinį - materialistinį gyvenimo polių, kultūra — dvasinį - idealistinį. Politikos realizmas skatina kultūros idealizmą. Kultūros idealizmas kilina politiką. Bet grynas kultūrininkas visada yra konflikte su grynu politiku. Politikas kartais prilygsta pirkliui, kuris miniai už jos palankumą pardavinėja svainantį vyną. Kultūrininkas neretai prilygsta gydytojui, kuris prirašinėja karčius vaistus. Minia paprastai myli ir garbina politikus ir nemėgsta kultūros nešėjų. Bet po jų mirties ji išgarbintuosius pamiršta, o paniekintuosius prisimena. Efektyviausi pavyzdžiai galėtų būti: Aleksandras Makedonietis ir Kristus.

Pačia bendriausia ir plačiausia prasme kultūra būtų galima aptarti kaip formos*) išvystymo lygį. Toks kultūros supratimas esmėje sutinka beveik su visais žodynuose randamais kultūros (ar civilizacijos — Amerikoje šios sąvokos paprastai yra bendrareiškės) aptarimais**), nes beveik visi

*) Sąvoka naudojama jos plačiausia prasme — atseit kiekviena realybės apraška, į kurią, nežiūrint jos sudėtingumo, galima žiūrėti kaip į vieneta.

**) Funk & Wagnalls "New Standard Dictionary of the English Language" civilizaciją aptaria kaip lavinimą ir ugdymą dvasinių bei fizinių pajėgų, arba tuo būdu pasiektą stovį; arba proto, moralės bei estetinio skonio išvystymą; arba kaip akta švietimo bei auklėjimo prasme; arba kaip žmonių bendruomenės, ar bendruomenių stovį, kurį apsprendžia politinė bei socialinė santvarka, pažanga moksle, menuose, auklėjime ir t. t.; arba kaip kultūrinį priemonių dauginimą bei naudojimąsi progresu.

Webster'io žodynas civilizaciją aptaria kaip pažangą socialinę kul-

iš jų kalba apie kurių nors specifinių formų, kaip skonio, intelekto, socialinių institucijų, ar valstybinės santvarkos išvystymą, ar pasiektą lygį. Šia prasme kultūrinis momentas gali būti pritaikomas kiekvienai gyvenimo apraiškai. Mes galime kalbėti apie individo dvasios išvystymo lygį, apie tautos, ar socialinės grupės tradicijų bei papročių etinį ar estetinį lygį, apie socialinės bei valstybinės organizacijos lygį, apie meninių ar technologinių formų visumos ar atskirų sistemų išvystymo lygį, apie biologinį rangą ir t. t. Pačiam lygiui mato nėra. Mes galime apžvelgti nueitą kelią, bet negalime pasakyti, kaip toli dar eisime. Kultūra nėra statinis gyvenimo reiškinys, bet, kaip ir visas gyvenimas, ji yra nuolatinio kitimo stadijoje. Socialine prasme kultūra būtų visuomeninės grupės, kaip organizuoto vieneto, kolektyvinis dvasios pajėgumo bei išvystymo lygis ar laipsnis. Civilizacija jos plačiausia prasme būtų žmogaus, ar žmonių visuomenės, dvasios kūrybinė manifestacija materijoj. Visa, ką žmogus savo ranka yra palietęs ir palikęs

tūroj, arba kaip socialinės kultūros laipsni, kuris nusakomas atitinkama pažanga moksle, mene, valstybinėje organizacijoj ir t. t. Kultūra ten pat aptariama kaip vystymosi aktas per auklėjimą bei discipliną; arba skonio išvystymas per intelektualinį bei estetinį lavinimą.

Dagobert D. Runes "The Dictionary of Philosophy" kultūrą aptaria kaip vidutinę visuomenės vertę, kuri yra bendrareiškė su civilizacija; arba kaip priemonės, papročius ir institucijas, kuriomis visuomenė naudojasi; arba minėtų priemonių naudojimas.

Clarence L. Barnhart "The American College Dictionary", tarp kitų aptarimų, kurie yra bendrareiškiai su aukščiau paduotais, civilizaciją aptaria kaip kultūros tipą, kurį tauta, ar visuomeninė grupė, išvysto, pav.: graikų, mikenų, Romos, airių, vokiečių ir t. t. Kultūra tas pats žodynas, tarp kitų jos reikšmių, aptaria kaip dvasinį stovį, pasiektą per auklėjimą; arba kaip specifinę civilizacijos fazę ar laipsnį. Sociologine prasme kultūra ten pat aptariama kaip visuomeninės grupės sukurta gyvenimo formų visuma, kuri perduodama iš kartos į kartą.

Atskiri autoriai civilizaciją bei kultūrą aptaria įvairiai. Pav. M. Arnold sako: "Kas yra civilizacija? Tai yra žmogaus humanizavimas visuomenėj, patenkinimas joje jo tikrosios prigimties" (U. S. p. 161, 1888). Pagal Guizot (Funk & Wagnalls žodynas) civilizacija jos plačiausia prasme yra pagerintos gyvenimo sąlygos, kaip socialinės santvarkos rezultatas, vietoj individualinės nepriklausomybės ir betvarkės barbariškae gyvenime. Ji gali būti įvairiose vystymosi stadijose bei nuolatiniam progresui. Margaretė Hoerner kultūra yra rasės, religijos, geografinės padėties bei politinių įvykių raišos suformuotas išsireiškimo formų bendrumas (cituoja Josef Gramm "Formbau und Stilgesetz" p. 127). O. Spengleriu kultūra yra civilizacijos kūrybinė fazė (D. D. Runes žodynas).

(Tąsa 3-iam psl.)

DIENŲ SKEVELDROS

1.

Ar Arizonoj auga gubos? Keistas klausimas, "meniškas" ar (ne: armėniškas, ne!). Chicago menininkų klubas prieš... gubas? Ne mano "biznis". Bet, matyt, (dailės) kartybių taurė buvo su kaupu ir reikėjo reaguoti. Ir reagavo (tyliai pamažu): — už dail. Adomo Varno įžeidimą (žodžiu ar veiksmu? ar abu labu?) A. Rūkštelė pašalinamas metams iš narių tarpo. Faktas atsidūrė spaudoj, nors kažkas stengėsi "neišnešti iš saviškių tarpo".

Ak, rašiau syki, kad nebeaišku, kur baigias *g-u-b-u*, o kur prasideda *g-u-r-b-u* dailė. Dangumas pasmerkė, ginti joks laikraštis neišdrįso (1 ar 2 tenutylėjo), nesgi iš tikro ateity bus balsu eiti į parodas, jei ir toliau "klestės" teisė... (terminologiją iš anapus naudojant) "atkirtį kritikai". Jei įžeidė jury komisijos narį, kas gina (garantuoja) parodų lankytojų neliečiamybę ir saugumą?!

2.

Kovos "dvasia" klesti ir kituose mūsų, tremties, gheito užkauburiuose. Ligi ašarų juokinga, ana, Chicagoj atsistieigusiu (!) šaulių veikla (?). Pradėjo ne nuo darbo, bet nuo uždarbio seikėjimo (nuo medalių). Bič. Juškėnas, tokios scenos nustebintas, pagūžčiojo pečiais, ir gavo kone kaip... dail. A. Varnas:

— su visomis viduramžių (raganų deginimo) apeigomis buvo (viešai ir amžinai) išbrauktas iš narių tarpo!

Narių?! Dar labiau nustebė: "...nesu padavęs jokio pareiškimo įstoli į narius..." — Jau atvirai ėmė garsintis laužė bedeginamasis. Tedavė syki aukų. Ak, "načalstvo" geriau žino ir, matyt, visų pirma geidžia... *gyvyt* aukų... Juo labiau, kad JAV LB CV paragino ruoštis... Žalgirio sukakties minėjimui.

3.

Pernai, kai vyko "nuomonių pasikeitimas" (dėl atsištiegiančios Čiurlionio galerijos), įsiterpė ir dail. P. Lapė. Jis, tarp kita ko, paklausė, o kodėl pvz. buv. Lietuvos miškininkams neateina mintis atželdinti Amerikoje lietuviškųjų girių?! Manding, buvę mūsų girių valdovai rimtai iš to pasijuokė ir — nesusigundė masinančia pasiūla. Bet restauracijos (ne: restoranų sąjungos, bet: atstatymo, atsteigimo minties ir veiksmų) geidžia, deja, kai kurie kolegos rašytojai. Cenzūra vilioja, — gali žmogus tarti, kai paskaitai neatslūgstančią tam tikros spau-

dos akciją prieš A. Landsbergio "5 stulpus turgaus aikštėje". O gal ne palinkimas į cenzūrą, bet (visokeriopa) pavydas? Gana to, sarmata ima, kai... pasidairai po kitų tautų kultūros daržus. Pvz., lenkai PEN klubų idėją puoselėja *abipus* geležinės uždangos. Per PEN Clubą stengiasi laimėti savo laisvės ir kultūros reikalams:

— į 1959 m. Nobelio literatūros premiją vienu balsu pasiūlė Stalino teroro nepabūgusią M. Dąbrowską!

4.

A. Landsbergiui "smegenų praplovimo" akcijoje itin falšyvai skamba... "partizanų garbės gynimas". Girdi, holševikinės prokuratūros atstovas Fe esąs vienu vienas pilnai atbaigtas ir garbus asmuo. Vaiman, kaip "kaziona" (valdinė) recenzūra panaši abipus geležinės uždangos! Okupuotosios Lietuvos vad. valstybiniam akademiniam (Vilniausi) teatre neseniai ėjo A. Gudaičio - Guzevičiaus drama "Nematomasis ginklas". Autorius savo metu buvo okupuotos Lietuvos NKVD viršininkas, vadinasi, perėjęs "paruosos" mokyklą. Tačiau kažkoks Atamukas ("Vilniaus aukštosios partinės mokyklos vyr. dėstytojas") rimtai (!) susirūpino (žr. str. "Istorinė tikrovė ir scena", "Lit. ir Menas" Nr. 8):

"Autoriui silpniau pavyko pavaizduoti teigiamuosius pjesės herojus. Jiems stinga konkretesnio apibūdinimo, ryškesnių individualių bruožų; jiems pašykštėta sceninio veiksmo, trūksta energijos ir dinamizmo; nepasizymi sodrumu ir jų kalba".

O V. Narvidaitė ("TSKP mąrys nuo 1921 m.", kaip po pavarde pridurtai) savo pastabose "Pasigendame herojauskovotojo" šaukia visai ne — moteriškai:

"Didžiausias, mano manymu, pjesės trūkumas yra silpnas teigiamų herojų — revoliucionierių pavaizdavimas".

"Autorius nerado savo herojams šiltesnio, nuoširdesnio žodžio, ir visa... padvelkė šalėiu".

O kaip pavaizduota vad. neigiamieji tipai? S. Atamukas šitaip ("partiška") dėsto (Gerb. skaitytojas atleis man už šią ilgesnę ištrauką):

"Pjesėje ir spektaklyje geriau pavyko sukurti liaudies išnaudotojų paveikslus. Visus juos jungia vienas bend-

(Tęsinys 2-me pusl.)

(Tęsinys iš 1-mo pusl.)

savo dvasios kūrybinį antspaudą, yra civilizacija. Pats antspaudas vėl yra kultūra. Šia prasme kultūra yra civilizacijos dvasinis momentas. Pagal šį principą ir meno kūrinys, kaip ir mašina ar pastatas, mokslinis veikalas, ar suformuluotas ir užkoduotas gamtos dėsnis, literatūrinis ar filosofinis veikalas, užkoduotas muzikos kūrinys ir t.t., kaipo menininko, mokslininko, literato, kompozitoriaus ar inžinieriaus dvasios kūrybinė manifestacija materijoje — betone, pliene, popieriu, drobėje, gramofono plokštelėje, ar filmo juostoj, yra civilizacinės apraiškos. Bet kūrėjų dvasinis lygis ar pajėgumas bei jų kūrinių dvasinis momentas yra kultūra. Kultūra bei civilizacija gali būti pozityvus ar negatyvus gyvenimo reiškinys. Pav. ginklavimosi technika, kuri yra agresyvosios žmogaus dvasios padarinys, nešvarios biznio kombinacijos, politinės intrigos ir t. t.

Iš pirmo žvilgsnio kultūra gali kam atrodyti, kaip visiškai nauja, gal būt, net gyvenimui svetima apraiška. Bet giliau pažvelgę į dalyko esmę matome, kad kultūra nėra visai naujas dalykas. Kultūros pagrindai randami ne tik žmogaus psichinėje bei fizinėje struktūroje, bet ir pačioje organinės gamtos prigimtyje. Ta pati valia, kuri verčia organinę gamtą apsireikšti vis tobulesniais pavidalais, kuri tačiau žemesnio rango organizmuose apsireiškia tik kaip latentinė tendencija, žmoguje yra pasireiškusi sąmoningu veržlumu į tobulesnes gyvenimo ir, iš viso, egzistencijos formas.

Organinė gamta principiniai skiriasi nuo mineralinės gamtos. Mineralinė gamtoje procesų eiga yra vienakryptė. Visi fenomenai, visatoje ar atome, rodo, kad materija bei energija — kurios šių dienų mokslo šviesoje atrodo tik kaip dvi vienos substancijos formos — nuolat sklaidosi ir pasimeta erdvėje. Saulė ir žvaigždės pamažu gęsta. Visata neišveingiamai žengia į absoliutinį nulį (-273°C), arba visišką šiluminės energijos išsekimą (maksimalinę entropiją). Kai visata kada nors, bilionams metų praslinkus, pasieks šią stadiją, visi gamtos procesai sustos. Visur bus viena temperatūra (-273°C). Sustojus gamtos procesams, sustos ir laikas, nes laikas yra įvykių raida*). Pagal mokslo turimus davinis, pasaulis negali išvengti šio likimo. Taip vadinamas termodinamikos antrasis dė-

*) Entropija nustato laiko kryptį. Ji taip pat yra ir betvarkės (chaoso) matas. Kai chaosas yra pasiekęs maksimumą, ir entropija nebegali didėti, tada nebelieka priežastingumo. Kitais žodžiais, kai visata lyg laikrodžis yra išėjusi, procesai sustoja, sustoja ir laikas.

nis, kuris yra vienintelis klasikinės fizikos nuostatas, kurio mokslo pažanga dar nepajudino, sako, kad gamtos procesų raida yra nepakeičiama. Ji yra vienakryptė ir būtent: žemyn.

Kai kurie šiandieniniai mokslininkai tvirtina, kad kur nors, už mūsų patirties ribų, visata atsistato. Remiantis Einsteino teorijos teigiama materijos ir energijos tapatybe, galima įsivaizduoti, kad išspinduliuojanti energija erdvėje vėl gali susikristalizuoti į materijos dalelytes — elektronus, atomus, molekules bei jų agregatus — kurios vėl savo ruožtu sudarytų didesnius vie-

netus, t. y. savos gravitacijos pagalba grąpuotusi į debesis, nebulas, žvaigždes ir žvaigždynus. Tuo būdu visatos gyvenimo ciklas būtų kartojamas amžinai. Laboratoriniai eksperimentai įrodė, kad labai intensyvos radiacijos fotonai**), kaip pav. gama spinduliai, prie tam tikrų sąlygų gali susigrupuoti į elektronų bei pozitronų poras. Taip pat astronomai paskutinių laikų nustatė, kad lengvesniųjų elementų atomai, kurie randasi erdvėje (tarp žvaigždžių) — kaip pav.: vandenilio, heliaus, deguonies, azoto ir anglies — gali laikui bėgant susigrupu-

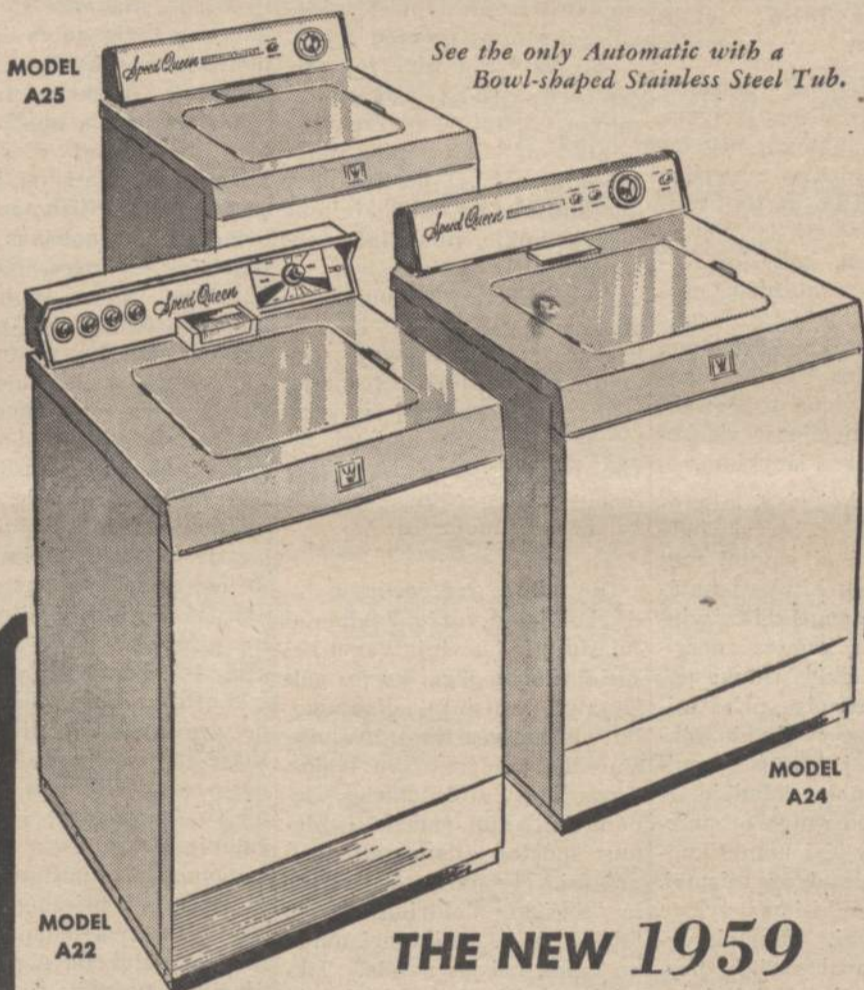
**) Šviesos energijos dalelytės.

ti į molekules bei mikroskopines materijos dalelytes. Dr. Fred L. Whipple savo veikalė "Dust Cloud Hypothesis" (1948) aprašo, kaip išsisklaidžiusios erdvėje kosminės dulcės, kurių masė, pagal astronomų apskaičiavimus, yra lygi visai matomai materijai visoje, gali bilionų metų bėgyje kondensuotis į žvaigždes. Pagal jo teoriją šias smulkias materijos dalelytes, kurių diametras yra ne daugiau kaip viena penkiasdešimt-tūkstantoji colio dalis, supučia į krūvą žvaigždžių šviesa, panašiai kaip saulės šviesa nukreipia kometos uodegą. Kai materi-

(Tęsinys 4-me pusl.)

THEY'RE HERE

FOR YOUR INSPECTION!

See the only Automatic with a Bowl-shaped Stainless Steel Tub.

THE NEW 1959

SPEED QUEEN

AUTOMATICS

Nothing ever hit this town... in the automatic washer field... with as much sparkling beauty... with as many practical conveniences... with as much built-in dependability... and with as much dollar-for-dollar value... as these new 1959 Speed Queens. They are really "honeys". And they're all money-savers. Stop in and see them.

Model A 25 ..... \$188.88
Matching Dryers Start At \$149.95
(108 Electric)

SOLTIS

HOME APPLIANCES

AND FURNITURE

2647 West 51st Street

Tel. HEmlock 4-7095

OPEN MONDAY AND THURSDAY EVENINGS

(Atkelta iš 3 psl.)

jos dalelytės susigrupuoja, jų gravitacinė jėga kumuliatyviu būdu didėja. Jos veikia ne tik į viena kitą, bet pamažu jos pradeda išvystyti aplink save gravitacinį lauką. Vis nauji dulkių būriai patenka į šį lauką. Debesys vis didėja. Gravitacinės jėgos pamažu pradeda išvystyti dinamiką. Kai debesys pasiekia gigantiškas išmieras (kai jo diametras peržengia šešių trilionų mylių ribą), jo masė yra pakankama pradėti naują kosminio gyvenimo ciklą. Gravitacija verčia debesį kondensuotis. Kondensacija išvysto slėgimą bei trintį. Slėgimas bei trintis išvysto temperatūrą. Paskutinė susitraukimo fazė būtų naujos žvaigždės gimimas. Pagal šią teoriją visata yra pulsuojas, nuolat atsinaujinąs, pasaulis, kuriame gravitacinė jėga iš stabilizuotos materijos vėl išlaisvina energiją ir gestančių, ar užgesusių, žvaigždžių vietoje įžiebta naujas.

Vis dėlto ši teorija neranda daug pritarimo. Nors dangaus erdvėse mes matome begales įvairiausių padrikos materijos formacijų, bet tuo tarpu trumputė žmogaus patirtis neturi jokių duomenų, kad šios formacijos būtų žvaigždžių prototipai. Kūrybinio prado mineralinė gamtoje nerandame. Visa negyvosios gamtos dinamika veda į vieną tikslą: absoliutinę stagnaciją ir visokeriopos dinamikos išnykimą.

Tuo tarpu, kai visoj miteralinėje gamtoje procesai rieda žemyn, organinė gamtoje mes susiduriame su kitokios natūros jėga, kuri sugeba išlaisvinti stabilizuotą gamtos energiją ir savo veiklos lauke pakreipti procesų eigą prieš mineralinės gamtos įvykių tėkmę. Organinė gamtos gyvenimo formos nuolat tobulėja. Iš paprastų žemo rango organizmų nuolat vystosi komplikuočiau ir tobulėsi organizmai. Bet ne visada kitimas vyksta viena kryptimi. Kartais organizmai "pavargsta" ir pradeda išsigimti. Išsigimimas paprastai bujoja ten, kur gyvenimo sąlygos neišvysto pakankamai organinės dinamikos, — nes organinė gamta semia savo energiją iš vaisingo organinės bei mineralinės gamtos procesų eigos krypties priešiško. Kai aplinkos sąlygų spaudimas yra per didelis, organizmas žūva. Bet kai spaudimas per daug sumažėja, organizmas yra pasmerktas išsigimimui. Abiejų gamtos regionų dinamikų priešiškas atrodė esanti pagrindinė gyvenimo sąlyga. Organizmo išiliejimas (staigus ar lėtas) į mineralinės gamtos procesų tėkmę reiškia organizmo, kaip tokio, sunaikinimą.

Organinė gamta apsireiškia kaip kūrybinio prado maištas prieš gamtoje viešpataujantį mirties bei destruktijos

įstatymą. Nuolatiniais energijos antplūdžiais, kuriuos reprezentuoja organizmų prieauglis, ji veržiasi prieš mineralinės gamtos procesų srovę. Progresas yra esminė jos prigimties ypatybė. Visai teisėtai galima tvirtinti, kad organinė gamta yra kūrybinio prado įsikūnijimas. Iš to išplaukia nuolatinis nepasitenkinimas esančia būkle, nuolatinis veržimasis pirmyn, aukštyn, — ypatybė, kuri gyvuliuose ir augaluose pasireiškia latentinės tendencijos, žmoguje sąmoningo veržlumo formoje. Romantizmo gadyne šis veržlumas ir nepasitenkinimas saviimi bei esančia būkle, aukštų idealų siekimas buvo ypatinai užakcentuojamas.

Gyvenimas yra vertingas tada, kai jame yra pakankamai šviesių ir tamsių varšų bei susiduriančių jėgų, kurios gali išvystyti vaisingą dinamiką. Bet viskam yra ribos. Ne visų žmonių pajėgos yra lygios. Gyvenimo audros, kurios vienam individui gali būti idomus sportas, kitam gali nešti pražūtį. Mussolini savo veikalė "Fašizmo doktrina" sako: "Fašizmas... netiki nei amžina taika, nei jos nauda. Tikslai karas iškelia aukščiausią galybės laipsnį visos žmogiškosios energijos įtempimą ir išpaudžia kilnumo antspaudo tautoms, kurios turi dorybės jį pasitikti". Bet gyvenimas rodo, kad tautos, kurios nuolat kariauja, nėra pažangiausios. Taip pat, be jokių loginių komplikacijų, mes galime prieiti išvados, kad mokslinės lenktynės tarp Amerikos ir Sovietų Rusijos abiem valstybėm yra daug naudingesnės negu atominis karas.

Gyvenimas negali būti lyg pašėlusios srovės kaskadomis krintanti per kalnų uolas, bet taip pat negali prilygti sustovėjusiam, dumbliams apaugusiam, kūdros vandeniui. Vertingas gyvenimas, pasinaudojant L. Tolstojaus išsireikškimu apie žmogaus sielą, yra lyg "...galingos upės paviršius...", kartais drumstas, pu-

UNITED PRESS-NAUJIENU PHOTO
Oskaro laimėtojai. Keturi pirmieji Academy Award laimėtojai Hollywoode: iš kairės Burl Ives, geriausias aktorius filme "Didelis kraštas"; Susan Hayward, geriausia aktorė filme "Aš noriu gyventi"; David Niven, geriausias aktorius filme "Atskiri stalai" ir Ingrid Bergman, atstovaujanti geriausia, dovaną laimėjusį filmą "Gigi".

totas, audringas, kartais švelnia šilkinė juosta snaudžia, miškų, pievų, žalių kalnų apsuptas... maloniai šnera su dangaus žvaigždutėmis, su sidabriniais mėnulio spinduliais...". Gyvenimas turi būti pilnas įvairumo, amžinai kintęs ir amžinai dinamiškas, laisvas, bet klasiškai išbalansuotas bei civilizuotas — ne barbariškai chaotiškas, ar militariniai sustingęs. Kultūros užduotis yra gyvenimo lygį kelti ir tobulinti jo pasireiškimo formas, bet ne anihiliuoti jo esminius elementus, kurie kartais yra nepageidaujamų reiškinų šaltiniai. Pavyzdžiui, paimekim nusikaltimą. Kai individas negali atsiekti kai kurių savo tikslų, jame gimsta nepasitenkinimas bei neapykanta. Neapykantos apakintas jis griebiasi neleistinų priemonių savo tikslams atsiekti. Tuo būdu jis sueina į konfliktą su visuomene. Bet ne vieną nusikaltėliu yra konflikte su visuomene. Visi žmonės yra konflikte su visuomene (ir tarpusavy), nes visų žmonių siekliai yra apriboti visuomenės nuostatų ir kaimyninių bei priešingų interesų — kas kiekviename individe taip pat kelia nepasitenkinimą bei neapykantą. — Neapykantas negalima iš gyvenimo pašalinti. — Bet ne visi individai vienodai šį konfliktą sprendžia. Šio konflikto sprendimo forma bei jos lygis paprastai rodo individo dvasinę kultūrą. Kultūringi socialinio konflikto sprendimo būdai galėtų būti socialinė ar kultūrinė kritika, kuri vėl savo ruožtu galėtų pasireikšti įvairiuose visuomeninės, ar kultūrinės, veiklos baruose. — Socialinė, ar kultūrinė kritika savo esmėje visada yra neobjektyvi ir iškreipianti faktus. Ji visada patiekia sukarikatūrintą situacijos vaizdą, užakcentuodama ir perdėdama negerovės pasėkas, ir visada yra patiekama hiperbolės formoje. Mūsų kultūriname gyvenime

galėtume paminėti kultūrinį manifestą, kuris savo laiku sukėlė daug vaisingos kultūrinės dinamikos ir per ją iškėlė į viešumą daug sveiko galvojo.

Žmogus yra pagrindinis gyvenimo veikėjas. Jo fizinės bei psichinės struktūros ypatybės, modifikuotos jų susikurtos aplinkos bei socialinio klimato, sudaro gyvenimo turinį. Iš to seka išvada, kad koks yra žmogus, toks yra ir gyvenimas. Žmogus yra egocentrių polinkių valdoma būtybė. Iš to išplaukia poliškių priešiškumas. Poliškių priešiškumas kuria problemas, kurias individai pagal savo išgales sprendžia. Primityvių individų konfliktų sprendimai yra labai paprasti ir grubūs. Kylant individų dvasiniam lygiui, keičiasi ir konfliktų sprendimo forma. Gyvenimas yra, buvo ir bus amžina konfliktų virstinė. Visi žmonės gyvena amžiname konflikte su kitais (ir su savimi) — tie, kurie vienas kito pekenčia, ir tie, kurie vienas kitą myli. Tikslai jie savo konfliktus skirtingai sprendžia. Konfliktų sprendimo formos sudaro socialinį klimatą. Bet socialinio klimato lygis yra visuomenės, ar socialinės grupės, kultūra.

Šiandien visi sutinka, kad gyvenimas turi būti normalus. Bet pati norma nėra vertybė, kuri galėtų būti pati sau tikslu. Mes ją primame, kaip neišvengiamą blogybę, kuri mus apsaugo nuo kitų didesnių blogybių. Pav., įstatymai normuoja žmonių elgesį. Kalėjimai ir elektros kėdė yra normavimo priemonės. Bet jų nelaikome pageidaujamomis vertybėmis. Priešingai, mes esame įsitikinę, kad jos yra didelės blogybės, kurių visuomenė turi griebtis, norėdama apriboti žmogiškos prigimties galybę. Šios priemonės, kad ir drastiškai nekultūringos ir nehumaniškos — visuomenė, pati nusizėmindama iki nusikaltėlio lygio, nusikaltimais mėgina apsiginti nuo nusikaltėlių, atseit pati per savo

(Atkelta iš 4-to psl.)

tvarkos saugotojus daro tai, ką ji draudžia daryti savo nariams — iki tam tikro laipsnio atlieka reikiamą funkciją, ir kad kitų geresnių, bet tuo pačiu efektyvių, priemonių, kurios galėtų pavaduoti senas tradicines priemones, neturime*).

Norma gyvenime yra neišvengiama. Vabzdžių gyvenime, pav. bičių ar skruzdėlių, pati ganfa yra jų gyvenimą sunormavusi priemonė, kurią mes vadiname instinktu. Žmogus savo gyvenimui normas pats susikūrė. Bet norma nėra mūsų gyvenimo tikslas. Ji yra reikmuo, kurį mes stengiamės pašalinti ir pakeisti kuo nors geresniu. Auklėjimas yra ta priemonė, kuri, gal būt, kada nors galės išugdyti tokią visuomenę, kurioje individai galės gyventi kartu laisvi, be jokių išorinių apribojimų. Šis nepaprastai tolimas ir nepaprastai ankštas tikslas, be abejo, implikuoja nepaprastą individų organizacinės-dvasinės struktūros, socialinės bei ekonominės sistemos progresą. Bet per kultūrą mes galime tikėtis kada nors jį pasiekti.

Paprastai laisvės kiekis yra tiesioginiai proporcingas visuomenės dvasinės kultūros lygiui. Individualizmas, kuris bet kurioje visuomenėje yra patikimiausias laisvės rodiklis, yra, palyginti, naujas dalykas (ne istorine, bet socialinės-kultūrinės evoliucijos prasme). Primityvi visuomenė neišvengiamai yra kolektyvistinė. Iš individo reikalaujama aklo paklusnumo nustatytiems kanonams. Ir kuo primityvesnė visuomenė, tuo griežčiau yra individai baudžiami už prasišlenkimą su nustatytais elgesio normomis. Kūrybingumui bei laisvai minčiai paprastai tokioje visuomenėje nėra vietos — išskyrus tik tai tokias gyvenimo sritis, kuriomis visuomenė mažai stinteresuota, kaip pav. menas*). Primityvi kultūra**) paprastai yra kolektyvistinė. Individualizmas, kūrybinė laisvė, kultūros įvairumas bei daugiaveidiškumas, tolerancija, sąžinės bei įsitikinimų laisvė yra modernios, pažangios

*) Kai kurių institucijų personalo konservatyvumas yra nemaža kliūtis progresui šioje srityje.

**) Šiandien situacija yra pasikeitusi. Pagal padidėjusį visuomenės susidomėjimą menu proporcingai sumažėjo kūrėjo laisvė (kalbos apie kūrybinę laisvę patildėjo). Šiandien kiekvienas kūrybingas ir originalus menininkas, kuris nėra absoliutinis vyrąjančios estetikos doktrinos produktas, turi apsispręsti, kam jis turi kurti: sau, publikai, ar meno kritikai? Visi trys reikalavimai stato skirtingus reikalavimus, ir dažniausiai tik vieno reikalavimus galima patenkinti.

**) Sąvoka naudojama socialine prasme, atseit kaip visuomeninės grupės, ar tautos, dvasinio gyvenimo formų visumos tipas.

"NAUJIENOS" KIEKVIENO DARBO ŽMOGAUS DRAUGAS IR BIČIULIS.

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 11, 1959

UNITED PRESS-NAUJIENŲ PUBLIKACIJOS
Sir Winston Churchill nustebo publiką, rūkydamas nebe cigara, o cigarete Nicos aerodrome, Prancūzijoje, prieš išskridamas į Londoną. Tai buvo pirmas kartas, kuomet Churchillis užsirūkė cigarete. Bet grįžęs į Londoną jis saviškius pradžiugino išlipdamas iš lėktuvo su dideliu cigaru burnoje.

kultūros pažymiai. Kultūros individualistinis ar kolektyvistinis pobūdis didele dalimi nulemia ir tautos likimą. Kai kurios laukinės tautelės dar ir šiandien tebegyvena akmens amžiuje didele dalimi dėl to, kad jose kiekvienas laisvesnės, originalesnės minties pasireiškimas buvo negailestingai naikinamas. Vakarų pasaulio pažangą pagimdė nuolatinė politinė dinamika, kuri neleido gyvenimo formoms sustingti ir apšalti konvencijos ledais.

Kultūra, nors labai sena, per visus amžius paliesdavo tik visuomenės viršūnes. Didžiausioji visuomenės dalis gyveno barbarišką gyvenimą, nežiūrind kokios kultūrinės vertės paskirų individų tose visuomenėse būdavo sukuriamos. Neabejotinai kultūrinės šviesos atspindžiai pasiekdavo ir tolimiausius užkampius. Bet tiesioginis masių švietimas visuotiniu mastu prasidėjo tik 20-me amžiuje. Faktinai masių kultūrinimas pažangiausiose visuomenėse yra tik apie 50 metų senumo. Tik 50 metų! Ir vis dėlto, kaip pasikeitęs yra žmonijos veidas! Nėkartą mes išsigastame pastebėje, kaip negiliai mūmuse slypi mūsų laukiniai

instinktai, ir kaip mažai reikia civilizotame žmoguje pažadinti laukinį žvėrį. Bet kai palyginame civilizacijos ir žmonijos amžių, mūsų pesimizmas pamažu išsisklaido, ir jo vietą užima daug žadaš optimizmas.

Nauja motis ir tabletės atnaujina viltį kenčiantiems nuo
Arthritis - Rheumatism
Si nauja kombinacija, AMERPOL skubiai palengvina sanarių uždegimo sukeltą skausmą, paraudimą ir sumažina skaudančių raumenų sutinimą, kurį sukelia arthritis ir reumatizmas. Motis, 98c. Tabletės \$3.50 pas jus vaistininką.

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi šitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CEntral 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Prieš siųsdami

DOVANŲ SIUNTINIUS Į SSSR

per kurią nors firmą,

Pasiklauskite patys savęs

apie sekančius dalykus:

1. Ar firma patikima?
2. Ar ji tai įrodė?
3. Ar ji rūpestingai supakuoja ir išsiunčia siuntinius ir paruošia dokumentus?
4. Ar ji naudoja geriausias dėžes?
5. Ar ji varo biznį ilgiau, kaip 25 metus?
6. Ar ji oficialiai ĮGALIOTA?

Atsakymas į visus šiuos klausimus bus TAIP, jei Jūs siųsite dovanų siuntinius per bet kurį

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.

S K Ū R I Ų

716 Walnut Street
PHILADELPHIA 6, PA.
WALnut 5-3455

1991 Broadway
NEW YORK 23, N. Y.
LYceum 5-0900

263 Market Street
NEWARK 2, N. J.
MARKet 2-1968

4102 Archer Ave.
CHICAGO 32, ILL.
FRontier 6-6399

6446 Michigan Ave.
DETROIT 10, MICH.
TASHmoo 5-7560

390 W. Broadway
S. BOSTON 27, MAS:
ANDrew 8-8764

1313 Addison Road
Cor. Superior & 71 St.
CLEVELAND 3, OHIO
UTah 1-0807

683 Hudson Ave.
ROCHESTER 21, N. Y.
BAker 5-5923

346 Third Ave.
PITTSBURGH 22, PA
GRant 1-3712

Greit atgabenkite savo siuntinius PAS mus, ir mes greit išSIUSIME juos!

GERIAUSIAS ANGLŲ KALBOS ŽODYNAS

A. Lelio Angliškai-lietuviškas ir Lietuviškai-angliškas žodynas yra plačiausias apimties ir praktiškiausias iš visų iki šio išėjusių žodynų.

Kito tokio plataus ir išsamaus žodyno artimu laiku nenumatoma išleisti. 1256 pusl. Abi dalys vienoje knygoje, įrištas stipriuose kietuose viršeliuose Kaina \$14.

Siųskite čekį arba money orderį:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Illinois

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Samb! Sviesa Chicagoje.
Redaguoja: Rita Kavolienė
Medžiagą siūsti: 1938 S. 48th Ct., Cicero, Ill.

2 METAI

NR. 14 (43)

Moteryų problemos New Yorke ir kitur

Vienybės studentų skyrių, kurį galima laikyti daliniu New Yorko studentų balsu, beskaitant, dėmesin krenta du dalykai:

1. Merginų rašomi straipsniai kur kas inteligentiškesni, negu vyrų rašomi.

2. Bet šitie merginų raštai dažniausiai būna nusiskundimai dėl merginų padėties lietuvių visuomenėje.

Štai, viena bendradarbė skundžiasi, kad lietuviai jaunuoliai merginas daug mažiau gerbia, negu amerikiečiai. (Tuo buvo skundžiamasi ir iš Urbanos rezervato, kuriame uždarytas nemažas lietuvių studentų ir studenčių kiekis. Anot merginų, vyrai ten užimti sportu ir dainomis, o merginoms neturį laiko. Tačiau, jei nelietuviai vyrai joms "turi laiko", tai lietuviai baisiai pyksta ir šnairuoja).

Nesunku pastebėti, kad lietuviai jaunuoliai irgi pilni nusiskundimų lietuviškos mergaitėmis. Tai jos per daug pasipūtusios, tai per mažai draugiškos, tai vėl nežmoniškų reikalavimus statančios, — ir vis, žinoma, lyginant su amerikietėmis. Ar čia nebus išvis bodėjimosi lietuvių simptomai: vyrai skundžiasi merginomis, merginos vyrais, seniai piktinasi jaunais, jaunieji nieko gero seniuose nemato... Ne dėl to gal, kad iš tikro taip bloga būtų, bet todėl, kad čia sava, lietuviška... Jei tai tikrai būtų šių reiškinų priežastis, tai galima susirūpinti prasidedančia *savi-neapykanta*, kuri savęs negerbiančiuose emigrantuose ne visiškai retas reiškinys, labai padedą juos galutinai sužlugdyti ir susiurbti į bespalves mases, užsimančias tarpusavio asimiliaciją (t. y., "supanašėjimu").

Kita bendradarbė ilgoku — ir labai neblogai parašytu — straipsniu aiškina lietuvių visuomenei, kad ir moterims reikia mokslų, kaip ir vyrams... Kad mums reikia šitokių aiškinimų — o kad jų reikia, nėra jokios abejonės — liudija rimtą kultūrinį atsilikimą.

Du labiausiai prarasti kūrybinių išteklių rezervai žmonių istorijoje yra buvę žemutinės klasės ir visų klasių moterys. Ir vieni, ir kiti nedavė, ko būtų galėję duoti. Šiandien jų įnašas, žinoma, ypač svarbus: lietuviams, kadangi, mums esant negausiems, kiekvienas įnašas skaudžiai reikalingas; visam vakarų pasauliui, kadangi sovietai, mo-

terų ir žemutinių klasių kūrybines jėgas išnaudodami, galės vakariečius pralenkti, jei pastarieji šių snūduriuojančių rezervų nepabudins kūrybiniam, įsipareigojančiam ir atsakingam gyvenimui.

Bėda čia yra ta, kad ilgąsimtmetinė socialinė represija tiek moteryse, tiek žemutinėse klasėse išugdė ir vidinį pasyvumą, sąlytos atsiekimui ir kūrybai motyvacijos ir iniciatyvos stoka. Šioji stoka, bet ne bendruomenės vis dar praktikuojamos (žymiai susiaurintu mastu) represijos ir yra pagrindinė priežastis, kodėl moterys, kaip ir žemutinės klasės, vis dar palyginti nekūrybiškos, kodėl jos, su neapsakomai retomis ir nuostabiomis išimtimis, nepajėgia paįusti *žūtbūtinio* kūrybinio ar visuomeninio užsiangažavimo prasmės.

Kur kas svarbesnis pedagoginis uždavinys ateičiai moteryje pažadinti pilnutinį, kultūrą kuriantį žmogų, negu vyrus išmokinti ją gerbti, — nors, žinoma, abu šie dalykai yra tarpusaviai priklausomi.

Inteligentiška *Vienybės* bendradarbė savo straipsnį visgi randa reikalo užbaigti, užtikrindama vyrus, kad moterys, įgydamos mokslą, visiškai nenori "užimti jų (vyrų) tradicinę vadovavimo vietą. Moteris... vis dar tiki, kad vyriškoji lytis stipresnė, pajėgesnė".

Šitokios mintys, matyt, turinčios nuraminti vyrus, kad jų per daug nesuimtų galios praradimo baimė, matant į mokslus ir viešąjį gyvenimą einančias moteris...

Carolus

Intelektualai, pasak Krambambulio

Balandžio 1 dienos proga Chicago santariečių skyrius trečiąjį kartą išleido akademinį (ir ne visai akademinį) humoristinį leidinį "Krambambulį". Dvidešimt puslapių su kaupu pilni pirmaujančių studentijoje humoristų Dr. Remus ir Krokodilo straipsnių, linkėjimų ir Chicago santariečių dailininkų pieštų karikatūrų. Viršelyje simboliškai pavaizduojama Santaros organizacinė struktūra — didelė krūva jaunų vyrų ir merginų, kurių viršuje žmogus su akiniais, iškėlęs knygą vardu "Liberalizmas", o pačioje apačioje, laiką visą šią struktūrą, — vyras be akinių, viena

Vygandas

ATEIK

Ateik, sesut, aš nusiminęs
Nuo sunkaus darbo ir kančios.
Atnešk vandens man iš šaltinio
Ir duonos kaimiškos juodos.

Ateik su lino paprasta suknia,
Trispalve pasirišus plaukus,
Aš taip dažnai ties juoda bedugne
Tavęs jaunos ateinant laukiu.

Viliuosi vis, kad rankos baltos
Į grotas tyliai pasibels.
Sesut, taip nyku čia ir šalta,
Atskrisk nors žiedeliu obels.

Prabudęs naktį vis klausaus
Ar žingsnių negirdėt už lango.
Tyla. Tiktai naktis tamsiau
Vis gaubia svetimą padangę.

Ateik, sesut, aš nusiminęs
Nuo slegiančios nakties ilgos.
Atnešk vandens man iš šaltinio
Ir duonos kaimiškos juodos.

1955 m. Sibiras.

ranka griebias telefono ragelį, o kita rašomąja mašinėle rašąs vėliausią kroniką santariečių spaudos skyriams...

"Krambambulio" skoniui paįusti, persipausdiname trumpu ištrauką iš Krokodilo straipsnio apie intelektualo žymes:

"1. Intelektualas nesidomi sportu ir jo neapraktuoja. (O jeigu ir domisi, tai tą faktą turi slėpti ir nuo masės, ir nuo savo kolegų).

2. Intelektualas yra skeptiškas bet kurios religijos atžvilgiu: pageidaujama, kad būtų bedievis.

3. Nemokėjimas šokti ir negėrimas yra labai rekomenduotini dalykai. Ypač gėrimas teršia intelektualo aureolę, nes girtumo metu intelektualai nuintelektualėja ir pradeda eilinių mirtingųjų kalba kalbėti, o inteligentai — stačiai būrais pavirsta.

4. Intelektualas niekad neužsimena (išskyrus valdžios pareigūnams) apie savo automobilį, buto ar namo reikalus, žmogų ar vaikus, nebent jeigu pastarieji du būtų padarę kokį intelektualinį atsiekimą ir būtų verti objektyvaus paminėjimo.

6. Iš viso nepapartina turėti automobilį ar bent mokėti juo važiuoti. Namą laikyti — aureolei irgi nesveika; jau daug geriau, kad namo pirkiniai skirti pinigai būtų išleisti turizmui ir studijoms.

7. Nešniauksčia ir nekramto tabako.

8. Gatvėje nešvilpia į praeinančias moteris.

9. Apsirėdyme intelektualas

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 11, 1959

gali būti nekonvencionalus, ekscentriškas arba stačiai nevalytas. Leidžiama barzdos, ūsai ir sandalai.

10. Pagrindinė intelektualo pareiga visuomenei — tai kritika, polemika ir išsišokimai per spaudą."

Krambambulis. Trikartinis Lietuvių Studentų Santaros Chicago's skyriaus leidinys. 1959 metai balandžio 1 diena.

Anglų Kalbos Pamokos

K. GINEITIS
6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
Telefonas: HEMlock 4-8037

(3-čias augštas, durys po kairei, artl 63-čios gatvės ir California Ave.).
Duoda prieš karą baiges
Čikagos universiteta.
1 dol. 25 ct. val. — privačios

VERTIMAI • PILIETYBĖ • LAISKAI

Jei ne PETRAS ŠIRVOKAS, rašytojas Juozas Švaistas būtų negavęs tūkstantinės. PETRAS ŠIRVOKAS atidarė rašytojui duris į garbę ir prie pinigų. Tai logiškas dalykas.

Visiems vertėtų susipažinti su PETRU ŠIRVOKU, galinčiu daugeliui atidaryti duris į laimingą ir pasitenkinimo pilną savaitgalį. PETRĄ ŠIRVOKĄ gausite, jei kreipsitės į NAUJIENAS arba kitus knygų platiniojus. Paskutiniu metu Petru ŠIRVOKU susidomėjimas padidėjo. Įsigykite šią knygą, kol jos laida nepasibaigusi. Knyga turi 230 puslapių, o kaina tik \$2.00.

HENRI BAYLE-STENDHAL (1783—1842)

Daugelio mėgiamas ir šiandien dar su malonumu skaitomas, savo antrą didįjį romaną *La Chartreuse de Parme*, Stendhal baigia šiuo angliškų sakiniu: "to the happy few". Tai reiškia, kad jisai rašė elitui, kuris, kaip ir jo romanų herojai, supranta tai, kas yra gėrio troškimas bei jo siekimas, ir kad tas gėris nėra atsiekiamas kitaip, kaip proto galios lavinimu bei savo pasiūlytų vystymu atsitiesiant nuo moralės reikalavimų. Stendhal supranta gyvenimą kaip lauką, kur įvairi patirtis kultivuoja žmogišką "aš". Vertinamas ir aukštinamas laisvės minties žmonių, Stendhal, savime aišku, yra nepriimtinas dogmatiniam katolicizmui bei protestantiškam puritonizmui. Nors autorius ir nebuvo supras tas savo laiku, tačiau be paliovos dirbdamas, jis savo giliu žvilgsniu pramatė ir išpranašavo, kad jis bus supras tas apie 1880 metus. Romantikai visai nesuprato šio sentimentalus ir knibždančio gyvenimo po jo romanų norimai šaltu bei blaiviu stiliumi. Išleidę į gamtos misterijas ir apleidę psichologiją, romantikai negalėjo jį tinkamai įvertinti, kadangi Stendhal romanai kaip tik ir yra psichologinė žmogaus sielos analizė, kur gamtos jausmui bei jo romantiškoms apraiškoms vietos nėra.

Stendhal pranašystė išsipildė: jis buvo tinkamai supras tas bei įvertintas. Per ironijos kaukę pagaliau buvo žiūrėtas jo romantiškas jausmingumas, kontroliuojamas tačiau aiškios inteligencijos. Autoriaus aštrus stebėtojo žvilgsnis, plačios apimties psichologinė vaizduotė pastebėjo ir užrekdavo menkiausias jausmo virpesius, taip kad autorius teisingai užsitarnauja "žmogiškos širdies stebėtojo bei analizuotojo" titulą.

Gimė Stendhal Grėnoblyje ir pasirodė esąs aistringas bei atkaklus nuo pat mažens. Kaip reacionierius prieš autoritetinę tėvą, jis tuoj pasidarė jam priešingybė — ateistas ir jakobinas. Apleidęs namus, jis atvyksta Paryžiu. Čia 1800 m. jis pasidarė kareivių, leitenantu, su Napoleonu dalyvauja Vokietijos, Austrijos ir Rusijos žygiuose. Energijos garbintojas, kaip ir jo *Le Rouge en Le Noir* romano herojus Julien Sorel, autorius stebisi Napoleonu. Laikė garsiojo atsitraukimo iš Maskvos, Stendhal kas rytą prisistato imperatoriui kuo puikiausioje tvarkoje, nė sykio nepraleisdamas nusiskusti barzdą. Tai buvo patsai herojiškiausias jo gyvenimo laikotarpis, bet jis pakenkė rašytojo sveikatai. Po Napoleono pralaimėjimo jis apleidžia kariuomenę, nekėsdamas Restauracijos, kadangi ji buvo karaliaus šalininkų, jėzuitų ir

buržuazijos triumfas. Jis išvyksta į Milaną, tačiau, austrių policijos dažnai lankomas, Stendhal 1821 m. vėl atsiranda Paryžiuje ir veda dandy gyvenimą.

Liepos Revoliucija yra jo senai lauktas įvykis. Liudvikas-Pilypas jį paskiria 1830 m. konsulu į Triestą. Gi 1831 m. pasirodo jo romanas *Le Rouge et Le Noir*. Trieste jį įtaria karbonarizmu ir iš čia jis siunčiamas į popiežiaus žemes, į Civita Vecchia. Antras jo didysis romanas *La Chartreuse de Parme* pasirodo 1839 m. Po atostogų Paryžiuje 1841 m. Stendhal miršta metais vėliau, išstiktas apopleksijos. Didelis Italijos mylėtojas, jis norėjo, kad jo epitafija būtų — "Henri Bayle, Milanietis". Italija jam atrodė energijos bei "virtū" šalis, duodanti gyvenimui prasmę bei žmogui tikrą jo vertę.

Jo du minėti romanai neturėjo jokio pasisekimo, tik Balzakas išgyrė viename savo straipsnyje rašytojo antrąjį romaną *La Chartreuse*.

Stendhalio asmenybė geriausiai galima pažinti skaitant jo autobiografinius raštus, kaip *Dienynas*, *Henri Brulard Gyvenimas bei Egotizmo Atsiminimai*. Čia rašytojas sako: "aš žinau, kad aš esu labai aistringas". Jis nepaprastai jaudinosi dėl savo motinos mirties, ir tiek balsiai verkė, kad jį reikėjo išvesti iš kambario. Dvi pagrindinės aistros pasidalino perpus jo širdį, tai meilė ir garbė. Vaizduotėje parpuolęs prie mylimosios kojų, jis statė išsvajotas oro pilis Ispanijoje jai ir sau, kur ir saulė karštesnė ir aistra galingesnė. Tačiau iš kelia klupsčių staiga pakilęs, jis suprato, kad jokia aistra nėra labiau viliojanti, kaip akcija ir dominavimas.

Rašytojo jautrumas reiškiasi taipogi meno srityje. Gražūs paveikslai bei meniškos statulos pažadina jame nemirtingo grožio giliai išgyventus jausmus. Cimarozos bei Mozarto muzika jį užburia. Teatras yra jo mėgiamiausia vieta. Jis dažnai pasirodo Milano Skaloje bei Prancūzų Komedijoje. Stendhal bandė savo talentą ir dramoje, palikdamas tačiau tik škieus. Savo emocijos gilumu bei sielos virpesiu jis jaučiasi esąs poetas, tačiau šiame žanre laimės nebando.

Stendhalio aistra neina tačiau iki galo. Pagal jį "per daug aistringa širdis nejaučia daugelio dalykų", ir jis prieina išvadą, kad "per didelis jausmingumas kliūdo daryti sprendimus". Ideologai kaip Cabanis, Destutt de Tracy, Volney jį išmokė neiti Rousseau keliu iki galo. Kaip vė-

Prezidentas Eisenhoweris daktarų patarimu atvyko į Augusta, Ga. paostogauti.

liau André Gide, taip ir Stendhal save griežtai kontroliavo ir observavo "save aiškindamas, analizuodamas, su savim kalbėdamasis". Kaip Gide, taip ir jis buvo tobulas individualistas bei egoistas, turįs nepaprastą galią padidinti savo sensacijas jas analizuodamas. Šio meno jis išmoko iš sensuolistų filosofų John Locke, Condillac ir Diderot. Analizuodamas patsai save bei stebėdamas kitus, Stendhal perkėlė savo patirtį į savo romanus, padarydamas juos vienus iš labiausiai psichologiskų prancūzų romano istorijoje. Balzakas savo "Žmogiškoje Komedijoje" mums parodo kovą dėl pinigų, dėl vietos bei garbės, gi Stendhal eina daug toliau, — jis įvelgia žmogaus sielon ir parodo, kaip tie politiniai formuojasi. Jo psichologinis natūralizmas siekia giliau ir apima plačiau, negu Zola "Rougon-Macquart" ciklo integralinis natūralizmas, paremtas Letourneau, Lucas bei Bernard teorijomis, natūralizmas su mokslinėmis pretenzijomis bei tikslia materialinėmis tikrovės kopija. Stendhal pažįsta žmogų nepalyginamai tobuliau. Jis pažįsta žmogų, o ne knygoje ar abstraktaus galvojimo būdu, kuris kartais turi gana netvirtą pagrindą realybėje. Be žmogaus, autorius puikiai pažįsta aplinkybes ir teisingai bei blaičiai įvertina gyvenimo faktus, taip kad jo žmogaus analizė tvirtai siejasi su pačia tikrove bei aplinka.

Savo romanuose Stendhal vaizduoja jo meto visuomenę bei politinį gyvenimą su jo supintomis intrigomis bei jam savitais papročiais. *Le Rouge Et Le Noir* veiksmas vyksta Prancūzijoje, gi su *Chartreuse de Parme* autorius mus nukelia į Italiją bei Parmos kunigaikščio dvarą ir tenai aprašo to dvaro politines intrigas. Abu romano herojai, Julien Sorel ir Fabrice del Dongo, yra ambicingi, drąsūs be jokio moralės jausmo, tik paskutinis, labiau nerūpestingas, labiau apgaulingas bei suviliojamas turi geresnį šansą, negu pirmasis. Socialiniai prietariai, moralės dėsniai, religiniai imperatyvai jiedviem negalioja. Koptami į savo tikslą, jiedu abu juos pamina po kojomis. Tiek Julien tiek Fabrice, abu turi energijos kultūrą. Beje, į šiuos du personažus Stendhal įdėjo nemažą dalyką savęs, savo prisiminimų, neapykantos bei siekimų. Per energijos kultūrą Stendhal siejasi su Maurice Barrès ir ypač su Henri Montherlant, gi egoizmas, individualizmas, socialinė moralės kritika, bei savo "aš" kultas jį priartina prie André Gide ir vėl kai kuriais atvejais prie Maurice Barrès.

Stendhal gana greitai paliko romantikų stovyklą, tačiau neišvengė jų įtakos lygiai kaip Balzac, Flaubert bei didysis natūralistas Zola, kurie laisvos valios aktu veltui stengėsi parodyti stiprių romantiškų (Daugiau 9-me pusl.)

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO INSULIACIJOS PROBLEMĄ. Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies steko lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY
3039 SO. HALSTED STREET Tel.: VICTORY 2-1272
STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

(Tęsinys iš 7-to pusl.)

bruožų savo prigimtyje. Stendhal to nedarė ir romantizmo bruožai aiškiai matosi jo romanuose. Jo herojų aistra, jų svajonės bei siekimai, gyvenimo nostalgija, jų ambicinga prigimtis, jų asmeniškumo kultas — tai vis romantiško Stendhalio bruožai.

Iš kitos pusės autorius yra realistas, pasisavinęs savo obalą, siui Dantono žodžius — "Tiesa ir šiurkšti tiesa". Pagal Stendhal yra tik vienas kelias, — tai būti natūraliam. Savo personažų sielas jis nagrinėja su nuostabiai realiu bei šaltu tikslumu. Jis nori matyti tik tai, kas yra. Jo analizės kritiškas bei pozityvus metodus yra priešgynybė romantiškiems perdėjimams bei vaizduotės kaprizams. Čia Stendhal inauguruoja tą literatūrą, kuri išsivystė ir klestėjo antroje devyniolikto šimtmečio pusėje.

Per savo formą Stendhal grįžta atgal prie savo mokytojų, XVIII š. filosofų. Jam nerūpi artistinė formos pusė. Jo tikslus ir sausas stilius užfiksuoja idėjų analistines apraškas.

Stendhal, kaip minėjome, išpranašavo, kad jis bus supras tas vėliau. Jau Jacquinet, Normalios Mokyklos konferencijų vedėjas, susidomėjo Stendhal ir sudomino savo mokinį, kaip Francisque Sarcey ir Hippolyte Taine. Gi Ulm gatvės Mokykla nuo 1848 pasidarė Stendhalizmo židiniu. Bourget ir Barrès palaikė Stendhalio kultą, prie kurio Léon Blum prisidėjo savo knyga *Stendhal ir Baylitzmas*. Netrukus atsirado ir "rougismo" kultas. Tačiau 1895 m. generacija Stendhalį truputį pamiršta, bet nuo 1905 m. su literatūros kritika Leautaud ir Gourmont stendhalizmas tik populiarėja. Casimir de Stryjenski, Jean de Mitty, Arthur Chermay, Adolphe Paupe yra stendhalizmo apaštalai. Nuo 1910 m. Martineau žurnalas *Divan* deda "Pastabas apie Stendhal". Gi 1913 m. Champion išleidžia Stendhalio raštus, o Paul Arbelet parašo studiją "Stendhalio Jau-nystė". Paul Signac nenuilstamai populiarina mūsų autorį. Nuo 1914 iki 1934 m. išleidžiami Stendhalio raštai. Maurice Barrès įsteigia "Stendhalio Klubą" su daugeliu narių, kurio pirmas prezidentas buvo Rény de Gourmont. Garsusis kritikas Albert Thibaudet įdeda 1930 m. į "Paryžiaus Apžvalgos" žurnalą puikią Stendhalio studiją.

Šalia garbintojų bei tinkamai jį supratusių ir įvertinusių, Stendhal turėjo ir priešų, kaip Paul Claudel ir Francis Jammes. Paskutinis pavadino Stendhalį "nepadoriu". Abu karšti katalikai, atrodo jie kitaip ir negalėjo galvoti, ypač Claudel, kurio puikybės siekė iki dangaus ir kurio nemaža fariziejiskumo doza ryški jo Trečioje Odėje, *Magnificat*.

"Priimk mane, Viešpatie, kadangi artinasi vakaras ir neapleisk manęs!

Nepražudyk manęs su Volterais, Renanais, Michelet, Hugo ir kitais nedorėliais!

Jų siela yra su padvėsusiais šunimis, jų knygos yra sumaišytos su mėšlu".

Neginčijame tačiau Claudel ir Jammes meną bei svarbos literatūroje. Tačiau judviejų Stendhalio nemėgimas ne kiek nenumažina jo kylančios garbės, ypač kada net toksai literatūros galiūnas kaip Balzakas turi jam kai kur tik nusilenkti: penkiuose šimtuose puslapių Stendhal mums pasako daugiau apie žmogaus sielos vidų, negu Balzakas visoje savo "Žmogiškoje Komedijoje".

Stendhal visą sago gyvenimą mylėjo ir už tai daug kas jį įsivaizduoja esant donžuonu, ciniku, avantiūru ieškotoju. Deja, klaidingai. Jei kada jis ir priartėdavo prie kokios moters, pirmiausia jam rūpėjo siela, ir jis vaizduotėje išpuošdavo savo mylimąją vien tik dorybėmis. Daugelis moterų jį apgavo meilėje, daugelis atsisakė jį mylėti. Tačiau jis turėjo ir gerbėjų, tarpe jų gražioji Alberte de Rubempré, grafienė Curial bei Giulia Riniéri. Stendhalio romanų moterys turėjo gyvus modelius autoriaus moterų pasaulyje.

Ką galvoti apie autoriaus romanus? Daug kas jiems prikiša nemoralumą, ypač jo *La Chartreuse*, kur intriga, klasta ir kerštas triumfuoja. Sanseverina savo meilužį, giminietį Fabrice, padaro vyskupu, nužudo princą ir tampa jo įpėdinio meilužė. Fabrice, pataps Parmos arkivyskupu, elgiasi kaip tobulas veidmainis. Julien Sorel, *Le Rouge* herojus, savo ambicijos nešamas mina po kojų bet kokią moralę ir pasidaro irgi hipokritu.

Daugelis už tai Stendhalį pasmerkia, dažnai sykiu su jo talentu. Pažiūrėkime pirma, iš kur Stendhal ėmė savo siužetus. Tiek *Le Rouge*, tiek *La Chartreuse* siužetai yra paimti iš istorijos. Pirmam romanui jis paėmė siužetą iš tuometinių teismo kronikų: jaunas seminaristas Berthet atsikeršija ponai Michoud panašiose aplinkybėse, kaip Julien Sorel. Berthet Grenoblio teismo buvo pasmerktas ir sušaudytas 1828 m. vasario mėn. Gi Julien Sorel ir panelės de La Mole avantiūru Stendhal irgi ėmė iš garsios tuometinės istorijos, vykusios tarp Mary de Neuville ir Edouard Grasset.

La Chartreuse siužetas yra italų šeimos Fornese istorija, kur gražuolė Vandozza, Rederigo Borgia meilužė, iškelia savo giminietį Alexandro Farnese iki popiežiaus Povilo III. Stendhal, suradęs Italijoje šią kroniką, 1834 m. kovo 17 d. pasižymėjo savo užrašuose: "Štai

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, APRIL 11, 1959

Čia yra pavyzdys, kaip galima išlaikyti sausas kojas tvane. Carol McBride ir Jean Hammond vaikšto kojūkais potvinio apsemtu plotu prie savo namų North Park, III.

Farnese šeima, kuri iškilo pro-stitutės dėka".

Kaip matome abu romanai yra paremti istorija gana tiksliai ją sekant. Autoriaus romanai būtų nemoralūs, jeigu jam galima būtų prikišti pasigėrėjimą nemoralumu, kaip tai daroma kai kuriems natūralistam, ypač Zola. Tačiau toli gražu mūsų atveju. Nagi Fénelon laikė kai kurias Lafontaino pasakėčias nemoralio-mis; Rousseau tuo pačiu pretekstu puolė Moljerą ir tą patį Lafontainą. Gi dabar labai daug kas puola François Mau-

riac už jo pomėgį piešti nuodėmę, kas ir atrodytų tiesa. Pagaliau Stendhal nepersa mums viso to, ką jis aprašo savo romanuose. Jis neturi jokio preteksto demoralizuoti savo skaitytoją.

Šis didysis rašytojas, daugelio nesuprastas, jau iš anksto yra smerkiamas. Priešingai, Stendhal visuomet atviras, aiškiaregis ir laisvas, visada nuoširdus bei aistringai ieškas tikrų faktų ir žmogiškos tiesos, yra didelis moralistas tiek, kiek pažinimas yra moralės elementas bei priemonė.

Mes mokame Aukštą Dividendą

MIDLAND

Savings and Loan Association

PER 40 METŲ VISI LIETUVIŠKŲ KOLONIJŲ SAUGIAUSIA IR PELNINGIAUSIA TAUPYMO BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA 3-6719

AUGUST SALDUKAS Prezidentas

MOVING **APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS** **MOVING**

IS TOLI IR ARTI

(Nauji dideli traukai - Naujausi kraustyimo įrankiai)

(Stygi metų patyrimas - Pigus ir sažiningas pataravimas)

JUOZAS NAUJOKAITIS

2022 W. 69th Chicago 36, Ill. Tel. Wblbrook 5-9209

Lietuvių Taupymo ir Skolinimo Bendrovių Lygos Nariai

kurios kiekvieno santaupos yra apdraustos iki \$10,000.00, o namų paskolos duodamos lengvomis sąlygomis.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.
6245 SOUTH WESTERN AVE. CHICAGO 36, ILLINOIS
Grovehill 6-7575

CONTINENTAL SAVINGS & LOAN ASSN.
4559 SOUTH PAULINA STREET CHICAGO, ILLINOIS
Yards 7-0145

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.
2555 WEST 47th STREET CHICAGO 32, ILLINOIS
Lafayette 3-1083

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.
3430 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
Cliffside 4-0104

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.
1447 SOUTH 49th COURT CICERO 50, ILLINOIS
Townhall 3-8131-2

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.
1800 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
HAYmarket 1-2028

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

DAIL. NOROS DRAPCE MENO PARODA

Rytoj, bal. 12 d. 5:00 val. po pietų Hull House (Bowen Hall), 800 So. Halsted St., atidaroma latvių dailininkės Noros Drapce meno paroda.

Parodą rengia Latvių Kultūros Biuro pirmininkas p. Otto Krolls.

Dail. Nora Drapce gimė Latvijoje. Baigė Rygos Miesto meno mokyklą. Gilinosi meno srityje Miunchene ir Paryžiuje.

1944 m. komunistams užėmus Latviją, Drapce pabėgo į Vakarų Europą. 1950 m. atvyko į JAV. Dabar ji yra Amerikos pilietė. Gyvena Kalamazoo, Mich. ir ten eina mokytojos pareigas.

Pirmą savo meno parodą buvo surengusi 1943 m. Rygoje. Dalyvavo meno parodose Vokietijoje, Danijoje, Prancūzijoje ir Olandijoje. Josios kūrinių turi įsigijęs Nacionalis Latvijos muziejus ir daugelis privačių meno kolekcionierių Europoje ir Amerikoje.

N. Drapce tapyboje atsispindi subrendimas, jautrumas ir tvirtas pagrindas, įsigytas moderniosios meno mokyklos raidoje. Ji turi savo pasaulėžiūrą, nepraranda savo stiliaus ir skonio.

Malonu, kad mūsų bendro likimo kaimynai latviai dailininkai gražiai pasirodo su savo parodomis. Neseniai pasibaigė dail. Janis Strods meno paroda Hull House, kur buvo išstatyta per 100 įvairių darbų. Dail. Strods iliustravo latvių poezijos antalogiją "Latgalu Dziesminieki" (Dzeju antologija).

Noros Drapce paroda baigsis balandžio 19 d. Valandos kasdien nuo 6:00 iki 9 v. v. Sekmadienį nuo 3:00 iki 9 v. v.

Pietvakariečių indėnų rankdarbių paroda

Didžiajame Chicagos miesto knygyne (įėjimas iš Randolph gat.), yra įdomių dalykų. Yra atvežta iš Santa Fe, N. M. Tarpautinio liaudies meno muziejaus Pueblo, Navajo ir kt. indėnų įvairių rankdarbių: medžio drožinėjimų (kryželių), statulaičių, puodų, audinių ir įvairių papuošalų.

Muziejų Santa Fe, N. M. įsteigė Florence Dibell Bartlett, kuri savo laiku daugelį metų finansavo paskaitas Ch. Meno institute.

Paroda gausi eksponatais. Baigsis gale šio mėnesio. Valandos: kasdien nuo 9 ryto iki 9 vak. šeštadieniais — nuo 9 ryto iki 5:30 vakaro.

—Dail. Vytauto Igno meno paroda įvyks bal. 25 d. Čiurlionio Galerijoje Chicagoje.

—Dail. Telesforas Valius, gyvenęs Toronto, Ont., Kanadoje, žada rengti savo parodą.

Meno darbas viską pasako apie jo autorį. Tame darbe yra du skirtingi dalykai: vienas ateina iš instinkto, o antras — iš žinojimo. Kas moka šiuos du pagrindinius dalykus suvesti į vieną darną — gaunasi menas.

Graži technika dar nėra menas. Menas reikalingas dvasinės išraiškos.

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

V.

Andrea del Sarto, Agnolo, 1488—1525 m. Italijos renesanso florentinietis tapytojas. Tėvas Agnolo buvo siuvėjas Florencijoje. Andrea jaunutis būdamas pradėjo mokytis auksakolio amato, bet vėliau mokėsi dailės pas žinomą tapytoją di Cosimo. Būdamas 23 metų nutapė Šv. Pilipo legendą Priskėlimo bažnyčiai Benizoje. 1517 m. jis buvo pakviestas Pranciškaus I į Prancūziją. Jis vedė Lucrezia del Fede ir jis buvo labai švelnus, bet ji nebuvo jo verta. Ji pozavo daugeliui jo madonų. Jaunystėje Andrea rodė nepaprastą talentą. Studijuodamas M. Angelo darbus, pasidarė kone lygus Masaccio ir Ghirlandaio. Be to, jis buvo laikomas geriausiu Florencijos mokyklos spalvininku. Su juo galėjo lygintis tikrai Fra Bartolommeo. Yra pastabų, jog jis būtų buvęs geresnis dailininkas, jeigu būtų turėjęs geresnę žmoną.

Geriausi Andrea del Sarto kūriniai yra: "Madonna del Sacco" (freska), "Hermitas", ir "Šv. šeima", "Paskutinė vakariene" freska, žymiai nublunka prieš Leonardo da Vinči tapytą "Paskutinę vakariene", taip pat freską. Andrea religinių kūrinių turi įsigiję daugelis Europos muziejų bei vienuolynų. Sukūrė daug tapybos darbų palyginti trumpo gyvenimo laikotarpyje.

Titianas Vecellio, 1477—1576 m., gimęs Capo del Cadore, Italijoje. Mokėsi pas Gen. ir Gio Bellini, vėliau studijavo pas Giorgione, jo įtakoje būdamas atsikratė antikinio meno ir pravedė "moderniosios" tapybos stilių. Titianas staiga pakilo į aukštumas, kaip šviesos ir spalvos meistras. Du iš jo populiarių kūrinių yra dvi "Veneros"

—viena Uffizi muziejuje, o antroji Drezdeno meno galerijoje. Titianas tik vienas galėjo išgauti rožinę spalvą su švelniais vėsiomis atspalviais jaunos moters gyvojo kūno tikrą švelnumą. Peter Paul Rubens buvo antras pajėgus kūno efektų meistras. Išgavimui perlinių niuansų, kokius išvystė Rubens, nei modernioji chemija negalėtų pagaminti tokių dažų.

Titiano išgarsėjęs "Šv. Petras kankinys" prilygsta Rafacilio "Transfiguracijai" ir Domenichinos "Šv. Jeronimui", kuris dingo San Giovanni bažnyčios gaisre Venecijoje.

Titianas eidamas 99 metus dar dirbo ir per savo ilgą amžių sukūrė labai daug didingų meno kūrinių. Venecijos Dailiojo meno akademija turi pirmuosius ir paskutinius Titiano kūrinius, taip pat daugelį kitų jo darbų. Madrido Galerija turi 43 Titianus. Louvre muziejus — 20 darbų daugiau. Chicagos Meno institutas taip pat turi kelis Titianus.

Titianas palyginti su 13-14 šimt. tapytojais buvo moderniosios mokyklos atstovas. Panašiai buvo kai 19-to šimt. pabaigoje atsiskyrė prancūzai nuo akademijos ir prasidėjo impresionizmo epocha. Palyginus anų laikų meno raidą su moderniuoju menu (abstraktizmu), labai skirtingi pasauliai 500 metų tapybos istorijoje.

Titianas palaidotas Frari bažnyčioje Venecijoje.

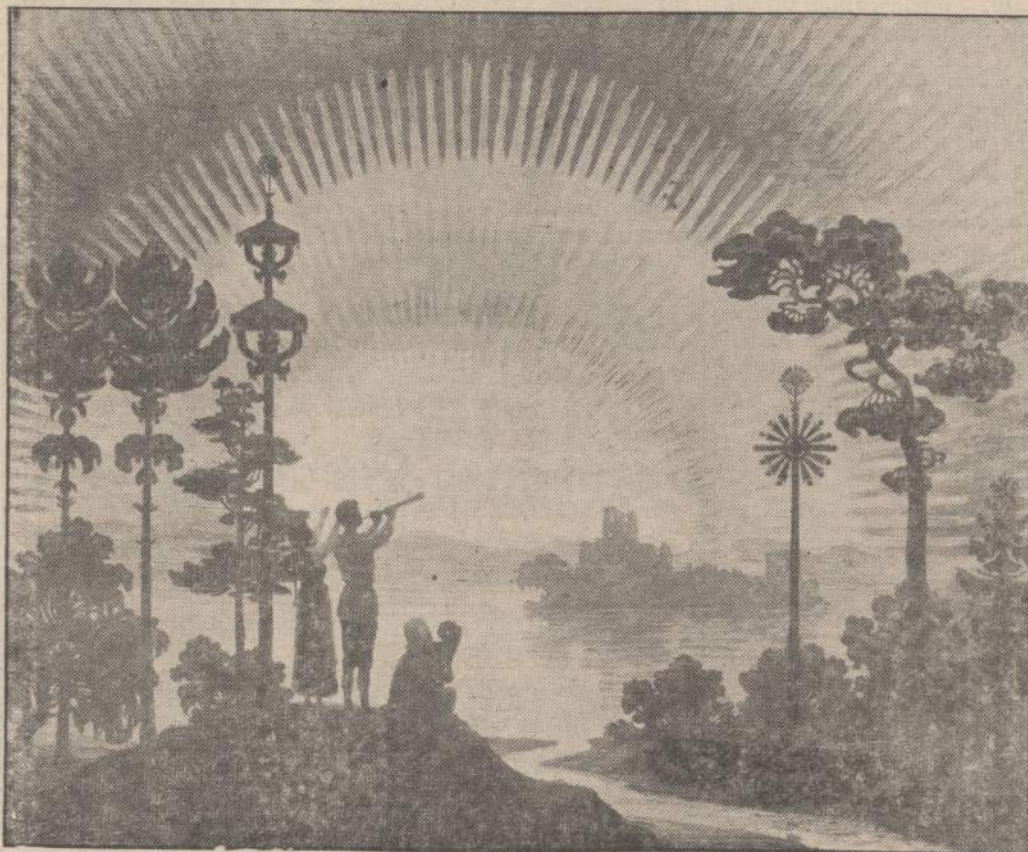
Sandro Botticelli, 1447—1510 m., gimęs Florencijoje. Mokėsi pas vienuolį Fra Lippi ir liko vienas pirmųjų tų laikų tapytojų. Pasizymėjo emocijine ekspresija, energijos išraiška ir judesių perdavimu natūroje. Daugeliu atvejų pasinesęs į Mykolo Angelo ir Signorelli dėl jo raumeningų kūnų figūrose. "Veneros gimimas" yra vienas tokių, kuris turi net moderniosios tapybos elementų. Palyginti su Angelico angelais, Botticelli angelukai yra sveiki, raumeningi ir atletiški. Svarbesni jo kūriniai yra freskos Siksto koplyčioje. Šėdevrai, kaip "Calumny de Apelles" yra Uffizi muziejuje.

Italijos renesanso laikais nebuvo dailininko, kuris nebūtų bandęs freskos tapybos. Freska yra tokia medžiaga, kur dažai impregnuojami į cementą bei kalkes sienoje.

Borghese palocius prie via Fontanella Romoje, milžiniški rūmai, buvo pradėti statyti 1590 m. Aplink rūmus yra 96 kolonos, kas visam pastatui teikia didingą vaizdą. Viduje yra meno galerija su daugiau kaip 1,000 paveikslų ir skulptūros. 24 galerijos sudaro didelį muziejų. Meno kolekciją sudaro daugumoje italų tapytojai.

Chicagos Meno institute grafikos skyriuje dabar yra olandų grafikų kūrinių speciali paroda, pradėdant nuo 1410 m. iki šių dienų.

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 11, 1959

A. ŽMUIDZINAVIČIUS — Rytmečio giesmė

(Tęsinys iš 2-ro pusl.)

taip stengiasi? Kalbėdavau kartais su tokiais minkštapročiais. Klausii: "Ko tu, bičiuli, zyzi, ko gi, brole, triukšmaujii?" — "Stengiuosi, sako tobulintis..." — "O kam gi?" sakai. — "Kaip tai kam? Žmogaus tobulėjimas — gyvenimo prasmė..." — "Na čia aš nesuprantu; va medžio tobulinimo prasmė aiški: jis tobulinamas, kad liktų gamybai, ir jį vartoja ienai, grabui ar kokiam kitam žmogui naudingam daiktui... Na, gerai! tobuliniesi — čia tavo dalykas; bet sakyk, ko kimbii prie manęs ir nori mane atversti į savo tikėjimą?" — "O dėl to, sako, kad tu galvijais ir neieškai gyvenimo prasmės". — "Bet juk aš jau jį radau, jei galvijškimu supratimas manęs neslėgia". — "Meluojii, sako. Jeigu, sako, supranti, turi pasitaisyti". — "Kaip pasitaisyti? Juk aš gyvenu sau taikoje pats su savimi, mano protas ir jausmai yra viena, tarp žodžių ir darbų — visiška harmonija!" — "Tai, sako, niekšybė ir cinizmas..." Ir šitaip, būdavo, jie visi galvoja. Jaučiau, kad jie ir meluoja, ir kvaili; jaučiu tai ir negaliu jų neniekinti. Nes — aš pažįstu žmones! — jei visa, kas šiandien niekšinga, nešvaru ir bloga, ryt paskelbsi esant garbinga, tyra ir gera — visi šitie snukiai, nė piršto nepridėję, rytoj pat ir bus visiškai garbingi, tyri ir geri. Čia jiems reikės tik viena — nugalėti savo vidinį bailumą... Tai va.

— Sakote, tai griežta kalba? Niekio, gerai. Nors ir griežta, bet teisinga... Aš, matote, šitaip galvoju: tarnauk arba dievui, arba velniui, bet ne dievui ir velniui. Geras niekšas visada vertesnis už blogą dorą žmogų. Yra balta ir juoda, sumaišyk — bus purvina. Per visą savo gyvenimą esu sutikęs tik blogų dorų žmonių. — tokių, žinote, kurių dorumas sudurstytas iš kaspelių, ir juos jie lyg elgetos susirinko po langais. Tai įvairiaspalvis, blogai sulipdytas, supleišėjęs dorumas... het esama dar ir kitokio, knyginiio, išskaityto, kuris dera žmogui kaip išeiginės kelnės, — iškilmingais atvejais... Bet ir aplamai visas daugelio gerų žmonių gerumas — šventadieninis, dirbtinis; ir laiko jie jį ne savyje, o prie savęs, parodai, norėdami kitų akyse pasididžiuoti... Esu sutikęs ir tokių žmonių, kurie yra geri iš prigimties... bet tokie sutinkami retai ir beveik tik paprastų žmonių tarpe, už miesto sienų... Tokį iš karto pajusi — geras! Ir metai — gimes geras... taip!

— Pagaliau trauk juos velniai visus — ir gerus, ir blogus! Kas man Hekuba!

— Aš pasakoju jums savo gyvenimo faktus trumpai ir paviršutiniškai, ir jums sunku suprasti — kodėl ir kaip...

Bet svarbiausia ne faktai, o — nuotaikos. Faktai — tik šlamštas ir sąslavos. Galėčiau daug faktų pridaryti, jei tik panorėčiau... Štai paimečiau peilį ir suvaryčiau jums į gerklę, — ir bus kriminalinis faktas. Arba smegtelėčiau tuo peiliu sau — taip pat būtų faktas... aplamai galima padaryti įvairių įvairiausių faktų, jei tik nuotaika leidžia! Nuotaikos — tai viskas: jos gimdo faktus, jos kuria mintis, idealus... O ar jūs žinote, kas yra idealas? Tai stačiai ramentas, prasimanytas tada, kai žmogus jau pasidarė blogas galvijais ir ėmė vaikščioti vien užpakalinėmis letenomis. Pakėlęs nuo žemės galvą, jis išvydo viršum jos žydrą dangų ir buvo apakintas jo puikaus skaistumo. Tada jis iš kvailumo tarė sau: pasieksiu jį! Ir nuo to laiko jis bastosi po žemę su tuo ramentu, juo pasiremdamas, ir po šiai dienai vis dar laikosi ant užpakalinių letenų.

— Nepamanykite, kad ir aš kariuos į dangų, — niekada nesu jautęs tokio noro... pasakiau tik šiaipšau, dėl gražumo.

— Bet mano istorija vėl susipynė į mazgą. Niekis! Juk tiksliai romanuose įvykių kamuoliukai taisyklingai išsivynioja, mūsų gyvenimas — surizgusi ritė. Be to, už romanus mokami pinigai, o aš čia plūšu veltui: velniai žino kam!..

— Tai va, — patiko man tas bastymasis, juo labiau patiko, kad aš netrukus susiradau ir pragyvenimo išteklius. Einu kartą ir matau: tulumoje graži sodyba, o keliuku tarp aukštųjų javų į mane eina trys padoriai atrodančios figūros — vyriškis ir dvi damos. Vyriškis jau su žilsterėjusia barzda, su akiniais, labai padorios išvaizdos, damos atrodo išvargusios, bet irgi padorios... Nutaisiau kankinio miną ir, priėjęs prie jų, paprašiau, kad leistų užėiti į sodybą pernaktoti. Leido ir pažvelgė vienas į kitą taip reikšmingai. Aš mandagiai jiems nusilenkiau, padėkojau ir neskubėdamas einu. O jie apsigrežė ir — man iš paskos. Pradėjome kalbėtis — kas, iš kur, kieno? Jie buvo žmonės humaniško temperamento, liberalios galvosenos ir atsakymus man patys pasakinėdavo, taigi, kai atėjome į sodybą, primelavau jiems velniai žino kiek! Aš, esą tyrinėjajį ir mokąs liaudį, ir mano siela tarsi esanti įvairių idėjų pavergta ir panašiai... Ir, dievaži, taip atsitiko tik todėl, kad jie patys norėjo, o aš tik netrukščiaui jiems laikyti mane tuo, kuo jie laikė. Kai supratau, koks sunkus tas vaidmuo, kurį aš jiems turiu vaidinti, man pasidarė truputį neįjauku. Bet po vakarienės įsitikinau, kad vaidinti šitą vaidmenį — naudinga, nes jie valgė dieviškai skaniai! Su jausmu valgė, — valgė kaip išsilavinę žmonės. Paskui parodė man kambaryuką, vyriškis parūpino man kelnutes ir visa kita — ir aps-

UNITED PRESS-NAUJIENŲ PHOTOS
Mrs. Franklin D. Roosevelt (antra iš kairės) su kupranugariu, kurį ji pirko Bersedoje, Izraelyje, už \$77, savo dukrai Ninai Roosevelt, 16 (dešinėje). Bet kupranugaris nebuvo įleistas į JAV, kadangi kilęs krašte, kuriame siaučia nasrų ir nagų liga.

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

VI.

Bramante d'Urbino. Donato Lomazzo. Jo gimimo data ir vietovė nežinoma. Jaunystėje mokėsi tapybos. Kai kurios jo freskos tebėra Milane. Svarbesnieji jo kūriniai yra architektūros srityje. Jis buvo pakviestas statyti šv. Petro bažnyčią Romoje. Sukūrė 4 didelės arkas, kurios palaiko kupolą ir bokštą šios milžiniškos bažnyčios. Po jo mirties bažnyčios planas buvo pakeistas. Mykolas Angelas suplanavo naują bažnyčios bokštą — duoną ir iš naujo reikėjo pradėti darbą. Mykolas Angelas apie Bramantę pasakė: "Bramante buvo vienas iš pajėgesnių architektų po senųjų meistrų laikų."

Bramante mirė 1514 m., sulaukęs 70 metų. Palaidotas šv. Petro bažnyčios rūsyje.

kritai elgėsi su manim humaniškai. Na užtat aš jiems ir paleidau savo vaizduotės vadžias!

— Dangaus karaliene, kaip aš jiems melavau! Ką čia Chlestakovas? Chlestakovas — idiotas! Aš melavau, niekada neprarasdamas nuovokos, kad meluoju, nors ir gėrėjaisi tuo, kaip meluoju. Taip melavau, pasakysiu jums, kad net Juodoji jūra būtų paraudusi, jei ji būtų mane girdėjusi! Tie geri žmoneliai klausėsi su malonumu, klausėsi ir valgydino mane, ir rūpinosi manim kaip savo tikru sergančiuoju vaiku. O aš jiems už tai kuriu fantazijas. Štai kada išėjo į gera kadaise mano skaitytos knygos ir mano žmonos fariziejų ginčai!

(Bus daugiau)

BUDRIKO RADIO PROGRAMA

Ryt dieną, t. y. sekmadienį, nuo 2:15 iki 3 val. po pietų pasiklausykite Budriko radijo programos iš stoties WHFC, 1450 kil. Girdėsite gražių lietuviškų liaudies dainų ir muzikos. Taipgi bus ir mįslių konkursas, kuriame visi gali dalyvauti ir dovanas laimėti. Peritą savaitę Budriko kovanas limėjo J. Žadeikis ir Vaidevutis Valaitis. —Pranešėjas.

CHICAGO SVARIAUSIAS IR MODERNISKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

F & M RADIO & TELEVISION SERVICE

Authorized
DELCO & MOTOROLA DEALER
Car radio repaired while you wait.
3159 S. Wallace St. CALumet 5-9833

PERKRAUSTYMAI
MOVING
Leidimai — Pilna apdrauda
ZEMA KAINA
R. SERENAS
2047 W. 67th Pl. WALbrook 5-8063

LALIO ŽODYNAS

yra standartinis Amerikos lietuvių žodynas. Geresnio anglų-lietuvių kalbų žodyno nėra. Nenumatoma, kad naujas žodynas greitu laiku būtų spausdinamas. Todėl siūlome dabar įsigyti šį stipriai įrištą 1256 puslapių angliškai-lietuvišką ir lietuviškai-anglišką žodyną. Kaina—\$14.00. Žodynas Jums bus išsiųstas, jei pasiūsite \$14.00 čekį ar Money Orderį tokiu adresu:

NAUJIENOS
1739 So. Halsted Street,
Chicago 8, Illinois

Visuomet mokėjome aukštus dividendus

DABAR JUOS DAR PADIDINOME

1/2%

TAUPLYTOJAMS TEIKIAME ĮVAIRIUS PATARNAVIMUS VELTUI
Kešiuojame čekius. Perkam ir parduodam vaštvės bonus.
VISOS SANTAUPOS APDRAUSTOS IKI \$ 2,000.00.

CRANE SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

2555 WEST 47th STREET LAFayette 3-1084
B. R. PIETKIEWICZ, prez. E. R. PIETKIEWICZ, sekt ir auv.
Darbo valandos: pirmad. ir ketvirtad. nuo 9 iki 8 val. vak.; antrad. ir penktad. nuo 9 iki 5; trečiad. uždaryta, o šeštad. nuo 9 iki vidudienio

IŠ KUR PAREINA UNGURIAI?

Sargaso jūros paslaptis pagaliau išaiškinta

Pakeliui iš Europos į Naująjį Pasaulį, Ameriką, Atlanto vandenyno viduryje yra plotas, kurs pagarsėjo viso Senojo Pasaulio kraštuose, kaip paslaptinga, "velnių apsėsta" jūra, kur nei vėjelis pučia, nei vanduo banguoja, o tik sustingusiose žaliose bangose įklimpę nelaimingi laivai sukasi ir sukasi amžinai, be vilties iš tos užkeiktos jūros išsivaduoti.

Tai Sargaso jūra, užimanti apie 23,000 ketvirtinių mylių Atlanto vandenyno tarp Bermudų ir Antilų ir nuo Floridos iki vidurinio Atlanto. Ta "negyvoji jūra" nėra visą laiką vienodo didumo ir toje pačioje vietoje, bet bendrai ji laikosi visą laiką ta pati, tokia pat ir maždaug tuose pačiuose platuose.

Sargaso jūrą atrado Kolumbas

Pirmasis baltasis žmogus, atradęs Sargaso jūrą, buvo Amerikos atradėjas Kolumbas, kurs su savo trimis laivukais apie 30 laipsnių į vakarus nuo Kanarų staiga pateko į be galo, be krašto plūduriuojančius jūržolių plotus. Tos jūrų žolės yra daug daugiau nei žolės. Tai yra milžiniškos jūrų girios, kur vandens augalai siekia iki 900 pėdų gilumo jūrų dugnan. Taigi, jūržolių giria, jei ją būtų galima matyti iš apačios, būtų įspūdingesnė už Kalifornijos sekvojų girias.

Kolumbas, patekęs į Sargaso jūrą, pradžioje labai apsidžiaugė, manydamas, kad sausžemio krantas visai nebėra, nes paprastai jūrų žolė (sea weed) auga jūrose tik arčiau krantų, kur jos šaknys gali pasiekti okeano dugną.

Kolumbo vyrai pradėjo matuoti jūrų dugną, bet jo toli gražu nepasiekė ir per savaites iš žalios, sustirusios, nejudančios jūrų dziunglės nebeišplaukdami, labai susirūpino.

Jokio vėjelio, jokios gyvybės žaliuose dykumų platuose, tik saulės negailestingas kepimas iš viršaus, ir apsunkintas plaukimas dėl vėjo stokos būrėms ir tirštų žolynų vandenyje, pro kuriuos ir gerame vėjyje sunku pasiirti...

Aleksandras Humboldtas atspėjo

Tik kai tris šimtus metų vėliau po Kolumbo į tas pačias okeano pinkles pateko žinūsis mokslininkas Alexander von Humboldt, jis sudarė savo teoriją, kad Sargaso jūra yra okeano dalis, kuri yra apsupta iš kelių pusių Atlanto srovių, tokių kaip Golfo, Antilų ir ekvatorinių, kurios plaukdamos aplinkui viduryje sudaro lyg ir didžiulę vandenyno salą, jokios srovės nepaliesia. Plaukdamos savo keliais Atlanto srovės padarė milžinišką apsuptą verpetą, iš kurio vanduo niekur neišplaukia ir lėtai sukasi savo ratu, pasilik-

damas toks, koks buvo nuo amžių amžius, savyje išlaikydamos tokią augaliją, kokią ji buvo nuo amžių amžių. Sargaso jūra yra Atlanto kalnys, gal būt, taip senas, kaip senos šiltojo ir šaltojo vandens srovės, kurios, lyg venos ir arterijos, skrodžia Atlanto vandeninį kūną.

Ligi pat naujausių laikų mokslininkai negalėjo tikėti Humboldtu, nes jo teorija tebebuvo stačiai neįtikėtina. Tik modernieji zoologai ištyrė ir rado, kad Humboldtas turėjo tiesą.

Jūržolė čia sunešta iš Europos ir Amerikos kontinentų pakraščiu, radusi ramius šiltus vandens plotus, pradėjo šakotis ir plisti, ir iš negyvų žolių šau lyg ir žemės gruntą vandenyje darytis. Kas įdomiausia, — tai kad ir gyvūnija toje Sargaso jūroje jau visiškai prisitaikiusi savo aplinkumai, o tai turėjo trukti daug milijonų metų...

Sargaso jūroje rasta 12 rūšių žuvų ir gyvūnų, kurių niekur kitur nerandama, tai yra 4 žuvų rūšys, dvi kevalinių (crustaceans), trys vėželių (šrimpų), trys straigių ir viena plokščiųjų kirmėlaičių rūšis. Visi šie padarai minta jūržolė ir yra įgavę spalvą ir apsaugą lygiai tokios spalvos ir formų, kaip jūržolės, būtent auksiniai rudą spalvą.

Sargaso žuvies ir unguorio vaikai

Vienas įdomiausias šio planetinio verpeto gyvūnas yra vad. sargaso žuvis. Ta žuvis iš toli ir iš arti atrodo niekas kita, kaip gniūžtis apdriskusių jūržolių. Ta žuvis išsivystė tik sargaso jūroje, be kurios ji negalėtų gyventi, nes ji minta Sargaso jūržolėse gyvenančiais kevaliniais gyvūnėliais.

Įdomiausia tai tų sargaso žuvų šeimyniniai santykiai. Čia ne patelė gimdo ir auginą vaikus, o tik patinas. Patelė jam padeda kiaušinius (ikras) į jo papilvėje esamą maišą, tuojau tas maišas užauga ir embrionai (žuvies vaikai) iki gimdymo minta jo kūno sekrecijomis. Nelengvas sargaso žuvies vyrui ir pats gimdymo procesas, nes mažiausiai keletą dienų jis kankinasi, raitosi ir blaškosi, kol jo naujagimiai atsipalaiduoja nuo jo kraujo takų ir nuplaukia sau į jūrą...

Praktiškai tačiau daug svarbesnis buvo mokslininko Kaupo atradimas 1865 metais. Kaupas (Kaup) Atlanto vandenyne ir Europos jūrose atrado mažičius stiklinės formos organizmėlius, kurie jam priminė karklo medžio lapelius. Jis tuos lapelius pavadino Lep-tocephalus. Ir tik 1895 metais du italų zoologai, Grassi ir Calandruccio, nustatė, kad tie sidabralapiai yra ne kas kita, kaip mūsų unguorių gemalai užuomazgoje.

Lilium longiflorum - Velykų lelija

Lilium longiflorum, ilgažiedė lelija, tikriau Velykų Lelija, Chicago Parkų distrikto konservatorijose Lincoln parke ir Garfield parke parinkta kaip balandžio mėnesio gelė, kurią šiame paveiksle rankose laiko Donna Davenport, 12 metų. Velykų Lelija yra pirmą eilę sezoninė gelė šių konservatorių 47 metinėje gelių parodoje. Parodas galima matyti iki balandžio 12 d. nuo 9 iki 9 val. kasdien.

Adomas P. Jastas

ŽMOGAUS GIMIMAS

Angelas: Gimk drąsiai, o būk kuklus — liudyk meilės stebuklus! —

Nieks nelaukia atkaklaus, tai ir nieks tavęs neklaus, kokius rinkies valdovus, kokius garbinsi dievus...

Žmogus: Čia taika, čia vėl karai — smilksta meilės aukurai, ir ties degančiu miestu protestuodamas gimstu...

Tartum paukščiui — paprastai žydi vyšnios, agrastai, ir lyg sielvarto paties ieškau Dievo išminties.

Jie nustatė, kad tie karklo lapeliai visą laiką kyla viršun ir artyn krantų. Kadangi subrendę unguoriai neršti plaukia nuo krantų gilyn į okeaną, padaryta išvada, kad unguorių užsimezgimo vieta turi būti kur nors Atlanto viduryje ir giliai.

Amžinas žuvies gyvenimo ratas

Pagal 1904 metais danų mokslininkas Joh. Schmidt užkliuvo hemigruojančias unguorių lervas Atlanto vandenyne. Visos jos plaukė į rytus. Vėliau panašiai buvo susekta, kad Amerikos vandenų unguorių lervos plaukia į vakarus. Visi tie "karklų lapeliai" nebebuvo šviežios išperos, bet buvo jau kelių colių ilgumo.

Per dešimtmečius zoologai stebėjo tuos unguorių vaikus, sekdami, iš kur jie išplaukia, kur plaukia, ir tuo būdu buvo nustatyta, kad unguorių gimimo ir mirimo vieta yra Sargaso jūra, maždaug tarp Portorikos ir Bermudų.

Sulaukę savo lytinės brandos, visi Europos ir Amerikos unguoriai pradeda kelionę atgal į savo gimtinę, jūržolių dziunglės vandenyno viduryje, ir keliauja griežtai nustatytais kryptimis, lyg jie turėtų ženklais ir užrašais pažymėtus vieškelius ir autostradas vandeninyje.

Pasiekę Sargaso jūržolių gi-

rias, jie čia nesustoja, bet neria į gelmes, kur jie padeda milijonus kiaušinėlių (ikrų) ir išvargę iš kelionės bei atlikę gyvenimo užduotį, ten gelse miršta. Joks gyvas unguorys niekuomet nebėra grįžęs iš gelmių, kur sykį grįžęs nusileido, atlikti veislės išlaikymo pareigos.

Jų vietoje jų vaikai, pradžioje mažičiais stikliniais kirminėliais ir karklų lapeliais, vis augdami ir virsdami žuvies, pagaliau unguorio forma, seka savo tėvų takais priešinga kryptimi, — iš okeano vidurio į krantą, o iš jūrų gelmių į kontinentų seklumas, upes ir upelius, kur pasilieka, kol juos Sargaso jūra pašaukia grįžti, savo eile savų pareigos atlikti ir sekamą gentkartę į vandenį paleisti...

NAUJA MAISTO KRAUTUVĖ

VOSYLIUS FOOD MART

2433 W. 69th St. Tel.: PR 6-2113
Parduoda šviežią ir rūkytą mėsą, skilandžius, namines rūkytas ir žalias dešras, importuotus delikatesus ir kitus maisto produktus. Krautuvė atdara nuo 7 iki 9 kasdien ir nuo 9 iki 1 val. sekmd.

CORCORAN Laidojimo Koplyčia

PEnsacola 6-3833

6150 NO. CICERO AVE.

Prie Hiawatha